

§ 123

Dnr 2024/00261

Remiss av SOU 2024:50 Nätt och jämnt - Likvärdighet och effektivitet i kommunsektorn

Kommunstyrelsens beslut

Remissvaret godkänns och överlämnas till Finansdepartementet.

Ärendebeskrivning

Finansdepartementet har översänt remiss ”Nätt och jämnt – likvärdighet och effektivitet i kommunsektorn (SOU 2024:50)”. Underlaget är framtaget som ett betänkande av Utjämningskommittén (benämns kommittén nedan).

Smedjebackens Kommun har möjlighet att lämna ett remissvar på betänkandet. Remissvaret ska vara Finansdepartementet tillhanda senast 8 november.

Nedan redovisas en sammanfattning av kommitténs förslag. Efter detta avsnitt redovisas begreppsförklaringar och ekonomiska konsekvenserna av förslaget. Slutligen redovisas ett förslag till remissvar.

Sammanfattning av kommitténs förslag

Kommitténs uppdrag har varit att se över och vid behov föreslå en uppdatering av de variabler som ingår i utjämningsystemet. När det gäller inkomstutjämnningen föreslår kommittén en uppdatering av skattesatsen till 2022 års nivå samt en ökad garantinivå från 115% till 116%. När det gäller kostnadsutjämnningen föreslås ett antal förändringar i utjämningsystemet i syfte att sätta större fokus på gles bebyggelsestruktur, socioekonomi och småskalighet.

Kommittén har gjort en genomlysning av LSS-utjämnningen. Man föreslår ett antal förändringar, bland annat att personalkostnadsindex ska tas bort.

Kommittén har också sett över de riktade statsbidragen. Man har kommit fram till att 17 av dagens riktade statsbidrag skulle kunna göras om och överföras till det generella statsbidraget. 10 av dessa riktade statsbidrag avser kommunsektorn.

Begreppsförklaringar

Det kommunala utjämningsystemet består av följande fem delar; inkomstutjämnningen, kostnadsutjämnningen, strukturbidrag, införandebidrag och regleringsposten. Utöver detta finns även en utjämnning för LSS-kostnader.

Kommunstyrelsen

Inkomstutjämningen

Syftet med inkomstutjämningen är att utjämna för skillnader i skattekraften i en kommun. Skattekraften är det samlade underlaget för beskattningsbar inkomst dividerat med hela befolkningen. Om skattekraften överstiger 115 procent av riksgenomsnittet betalas en avgift. Om skattekraften understiger 115 procent erhålls ett bidrag. För att räkna ut skatteunderlaget används en länsvis skattesats som beslutats av riksdagen. Detta för att inte bidraget eller avgiften ska kunna påverkas av kommunen via skattesänkning eller skattehöjning.

Smedjebackens kommun erhåller idag ett bidrag från inkomstutjämningen då kommunens skattekraft beräknats till 90%. Bidraget är 13 403 kr/inv, totalt 146,8 mkr för år 2024.

Kostnadsutjämningen

Syftet med kostnadsutjämningen är att utjämna för strukturella kostnadsskillnader i den obligatoriska verksamheten. En kommun ska kunna tillhandahålla likvärdig service för sina kommunmedborgare oberoende av förhållanden som är svåra för kommunen att påverka. Kostnadsutjämningen finansieras internt inom kommunsektorn, dvs en kommun får ett bidrag eller betalar en avgift till systemet.

För varje kommun och delmodell beräknas en standardkostnad – den kostnad kommunen skulle ha om de bedrev verksamhet med genomsnittlig effektivitet och ambitionsnivå. En viktig faktor som påverkar systemet är skillnader i åldersfördelningen.

Kostnadsutjämningen består idag av följande delmodeller;

- Förskola, fritidshem och annan pedagogisk verksamhet
- Förskoleklass och grundskola
- Gymnasieskola
- Kommunal vuxenskola
- Individ och familjeomsorg
- Äldreomsorg
- Infrastruktur och skydd
- Kollektivtrafik samt
- Verksamhetövergripande kostnader

Smedjebackens kommun betalar idag en avgift. Avgiften är 1 037 kr/inv, totalt 11,7 mkr för år 2024.

Kommunstyrelsen

Strukturbidrag

Strukturbidraget består av följande delar som tidigare fanns i kostnadsutjämningen. Dessa flyttades över till strukturbidraget år 2005.

- Svag befolkningsutveckling
- Näringslivs- och sysselsättningsåtgärder: hög arbetslöshet 1998-2002
- Tidigare systemändringar

Smedjebackens kommun erhåller idag ett bidrag på bidrag 277 kr/inv, totalt 3,0 mkr för år 2024.

Införandebidrag

Syftet är att mildra effekterna av 2020 års förändringar av kostnadsutjämningen. Införandebidraget trappades av under åren 2021-2023 och upphörde helt från och med i år.

I kommitténs förslag till nytt utjämningsystem finns ett förslag om ett nytt införandebidrag för att fasa ut förändringarna av det nya utjämningsystemet. Det kommer att ta fyra år att göra denna utfasning.

Regleringsposten

Regleringsposten består av differensen mellan anslag för kommunalekonomisk utjämning och kommunernas anspråk utifrån ovanstående delar. Regleringsposten, som kan vara såväl positiv som negativ, fördelas lika till kommuner.

Smedjebackens kommun erhåller idag 3 055 kr/inv, totalt 33,4 mkr för år 2024 via regleringsposten.

LSS-utjämningen

Syftet med LSS-utjämningen är att utjämna de stora kostnadsskillnaderna som finns för att bedriva kommunernas olika LSS-verksamheter.

För varje kommun beräknas även här en standardkostnad. Den kostnaden baseras på antalet LSS-insatser enligt Socialstyrelsens statistik, antalet assistansersättningsbeslut enligt Försäkringskassans statistik, riksgenomsnittliga kostnader enligt räkenskapsammandraget (RS) samt kommunens ersättning till Försäkringskassan enligt RS.

Kostnadsskillnader på grund av skillnader i behov av stöd beräknas med hjälp av ett personalkostnadsindex. Indexet mäter behovet av stöd hos de personer som får insatser enligt LSS. Beräkningen av indextalet baseras på uppgifter från RS

Smedjebackens kommun betalar idag en avgift 348 kr/inv totalt 3,8 mkr för år 2024 till LSS-utjämningen.

Ekonomiska konsekvenser av förslaget

Sveriges kommuner och regioner (SKR) har tagit fram en mall som visar ekonomisk konsekvens inklusive LSS-utjämnings.

SAMMANSTÄLLNING EXKLUSIVE INFÖRANDEBIDRAG, REGLERINGSPOST ENLIGT SOU 2024:50 Bilaga 4 Tabell 1

Smedjebacken			
Kommunalekonomisk utjämningsbidrag 2024 kr/invånare	Smedjebacken Nytt förslag	Smedjebacken Befintlig utjämningsbidrag	Differens
Inkomstutjämningsbidrag/avgift	14 017	13 403	614
Kostnadsutjämningsbidrag / avgift	1 163	-1 076	2 239
Ersättning för efterläpning	0	0	0
F.d. Strukturbidraget	0	277	-277
därav svagt befolkningsunderlag	0	0	0
därav fasta införandebidrag (del 1)	0	277	-277
Regleringspost	2 430	3 055	-625
Summa bidrag / avgift	17 610	15 659	1 951
Summa bidrag / avgift mnkr	192,9	171,6	21,4

LSS-utjämningsbidrag 2024 kr/invånare			
Summa bidrag / avgift	-141	-348	207
Summa bidrag / avgift mnkr	-1,5	-3,8	2,3

Summa bidrag/avgift kr/invånare	17 469	15 311	2 158
Summa bidrag/avgift mnkr	191	168	23,6

Totalt förändring med förslag till nytt utjämningsystem

Smedjebackens kommun kommer under år 2024 erhålla 167,8 mkr i generella statsbidrag. Med den nya förslaget skulle kommun ha erhållit 191,4 mkr, dvs en ökning med 23,6 mkr jämfört med år 2024. Detta är exklusive införandebidrag som införs från år 1. Räknar man in införandebidraget skulle kommunen erhållit 182,2 mkr, dvs en ökning med 14,4 mkr.

Inkomstutjämningsbidraget

Med den nya förslaget skulle Smedjebackens kommun erhållit ett bidrag på totalt 153,5 mkr. Dvs en ökning med 6,7 mkr jämfört med nuvarande modell.

Kostnadsutjämningsbidraget

Med den nya modellen skulle Smedjebackens kommun bli en bidragskommun och då erhålla 12,7 mkr i bidrag. Det vill säga en förändring med 24,5 mkr jämfört med nuvarande modell.

LSS-utjämningsbidraget

Med den nya förslaget skulle kommunen betala en avgift på totalt 1,5 mkr. Det innebär en minskad avgift med 2,3 mkr jämfört med nuvarande modell.

Strukturbidraget

Med det nya förslaget skulle detta strukturbidrag utgå, dvs en minskning med totalt 3,0 mkr jämfört med nuvarande modell.

Regleringspost

Med det nya förslaget skulle kommunen erhålla ett bidrag på totalt 26,6 mkr, dvs en minskning med 6,8 mkr jämfört med nuvarande modell.

Remissvar

Smedjebackens kommun har tagit del av remissen ”Nätt och jämnt – likvärdighet och effektivitet i kommunsektorn (SOU 2024:50)” och lämnar följande remissvar för nedanstående delområden.

De riktade statsbidragen

Kommittén föreslår skärpta beredningsrutiner inför tillskapandet av nya riktade statsbidrag. Ett exempel på detta är kommitténs förslag på ett antal kriterier som ska vara vägledande vid utformningen av nya statsbidrag. Smedjebackens kommun stödjer de skärpta rutinerna. Smedjebackens kommun välkomnar också förslaget att 10 riktade statsbidrag ska inordnas i det generella statsbidraget till kommunsektorn. Detta kommer att innebära en minskad administration och en förenkling av kommunens budgetprocess.

Inkomstutjämnningen

Kommittén föreslår en uppdatering av den länsvisa skattesatsen från 2003 års nivå till 2022 års nivå samt en justering av skillnader i skatteväxlingar sedan 1991. Syftet med en sådan uppdatering är att få en så korrekt kompensationsgrad som möjligt. Kommittén föreslår också en justering av garantinivån till 116%. Smedjebackens kommun stödjer dessa förslag på förändringar gällande inkomstutjämnningen.

Kostnadsutjämnningen

Kommittén föreslår ett antal förändringar i utjämningsystemet i syfte att sätta större fokus på gles bebyggelsestruktur, socioekonomi och småskalighet. Den första förändringen är att dela upp delområdena verksamhetsövergripande kostnader samt infrastruktur och skydd efter verksamhetsområde. Detta för att göra systemet tydligare. Kommittén har också sett över och uppdaterat alla ingående komponenter i delmodellerna och vid behov justerat dessa. Smedjebackens kommun välkomnar de förändringar som föreslås.

LSS-utjämnningen

Kommittén föreslår att personalkostnadsindexet tas bort i beräkningen då indexet enbart visar på utfallet av personalkostnader och inte visar på det verkliga bemanningsbehovet. Smedjebackens kommun stödjer det förslaget.

Strukturbidragen

Kommittén föreslår att nuvarande strukturbidrag för kommuner tas bort och ersätts av ett bidrag för svagt befolkningsunderlag och ett fast införandebidrag som begränsar förändringen av den del av strukturbidraget som inte avser svagt befolkningsunderlag. Smedjebackens kommun stöder detta förslag då det nuvarande strukturbidraget avser händelser som skedde på 90-talet.

Införandebidrag

Kommittén föreslår två olika införandebidrag: ett för det kommunala utjämningsystemet och ett för LSS-utjämnningen. Syftet med detta är att fasa ut förändringen av det nya utjämningsystemet för de kommuner som påverkas negativt. Smedjebackens kommun stöder förslaget om införandebidrag.

Beslutsunderlag

Betänkande ” Nätt och jämnt – likvärdighet och effektivitet i kommunsektorn (SOU 2024:50)

Koncernekonomichefens tjänsteskrivelse

Kommunstyrelsens arbetsutskott 2024-09-24 § 114